

Criteris i eines per a una avaluació competencial

Neus Sanmartí
28 de novembre de 2023

UAB
Universitat Autònoma
de Barcelona

CICLE DE SEMINARIS WEB 23/24

5 idees sobre les que reflexionarem a aquesta sessió

1. Què entenem per competència i la relació amb la seva avaluació

2. Què entenem per avaluar i finalitats de l'avaluació

3. Condicions perquè l'alumnat sigui competent autoregulant-se

4. La qualificació del nivell competencial assolit

5. L'avaluació al llarg del procés d'aprenentatge

1a idea per a la reflexió...

1. Què entenem per competència i la relació amb la seva avaluació

Capacitat d'actuar** eficaçment en **situacions
diverses, complexes i imprevisibles; es
recolza en coneixements, i també en valors,
habilitats, experiència...**'**

(Eurydice, 2002)

Competències, informacions, coneixements, memòria...?

Enseñanza relega la memorización en favor de las competencias

La Generalitat ya ha evaluado este curso a los alumnos por
competencias

IVANNA VALLESPÍN

Barcelona - 26 JUN 2017 - 00:02 CEST

EL PAÍS

En l'aprenentatge ens cal diferenciar entre informació, coneixement i saviesa

On és la saviesa que hem perdut en el
coneixement?

On és el coneixement que hem perdut
amb la informació?

T.S. Eliot (poema La Roca), 1934

Lamo de Espinosa, E. (2004). Información, Ciencia, Sabiduría. *Fòrum de les cultures Barcelona 2004*. Recuperado de: http://www.barcelona2004.org/www.barcelona2004.org/esp/banco_del_conocimiento/docs/PO_1_ES_LAMO.pdf

Retrat fet per
W. Lewis (1938)

Quina és la diferència?

- ✓ La **informació** només ens porta a saber què hi ha, com és, com es diu...
- ✓ El **coneixement** comporta comprendre i generar arguments per decidir què puc fer i per analitzar críticament la informació.
- ✓ La **saviesa** és la que ens possibilita plantejar-nos què val la pena fer.

Els sabers que
promovem aprendre,
de quin tipus són?

Quin seria un exemple de “bona pregunta” –competencial–

La mare de la Marta li ha dit que quan vagi al bosc no s’han de tallar les flors però ella no sap perquè no ho ha de fer. Amb tot el que heu après sobre perquè li serveix a una planta tenir flors, com li justificaries a la Marta perquè no ens hem d’emportar a casa les flors d’un bosc.

Ens caldrà ajudar el nostre alumnat a llegir i a respondre qüestions d'aquest tipus

Un exemple de resposta

2) La mare de la Marta li ha dit que quan vagi al bosc no s'han de tallar les flors però ella no sap perquè no ho ha de fer. Amb tot el que heu après sobre perquè li serveix a una planta tenir flors, com li explicaries a la Marta perquè no ens hem d'emportar a casa les flors d'un bosc.

Perquè si atenquem les flors
no pot créixer el fruit. I
la planta no podria fer
la seva funció. → reproductora.

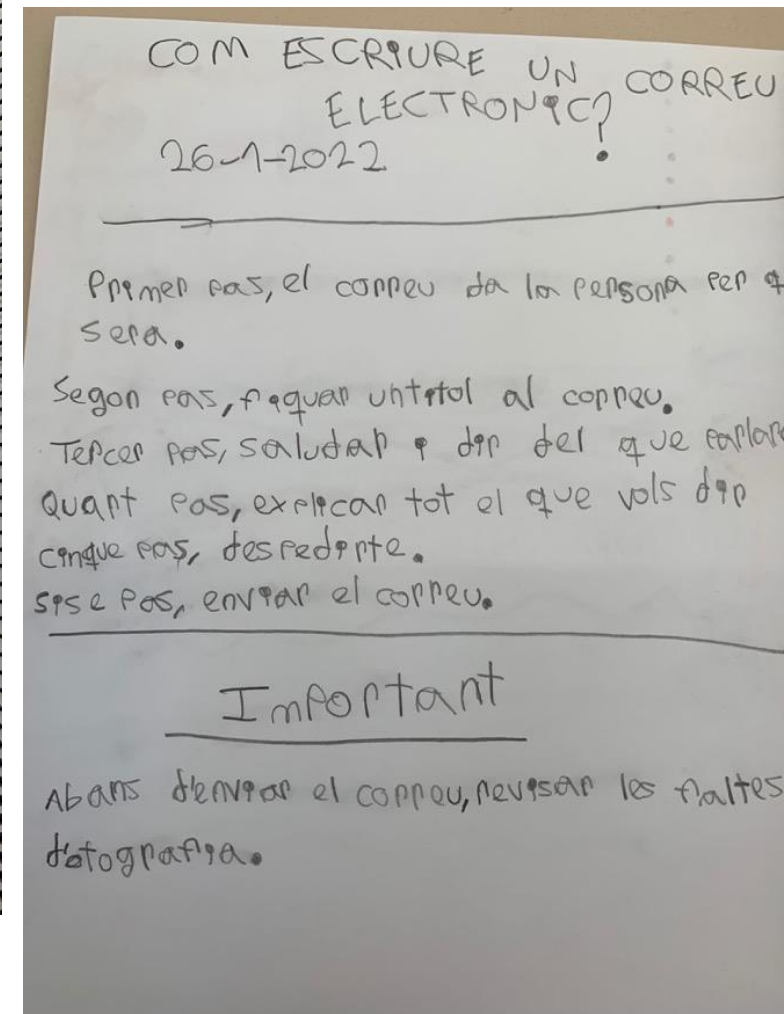
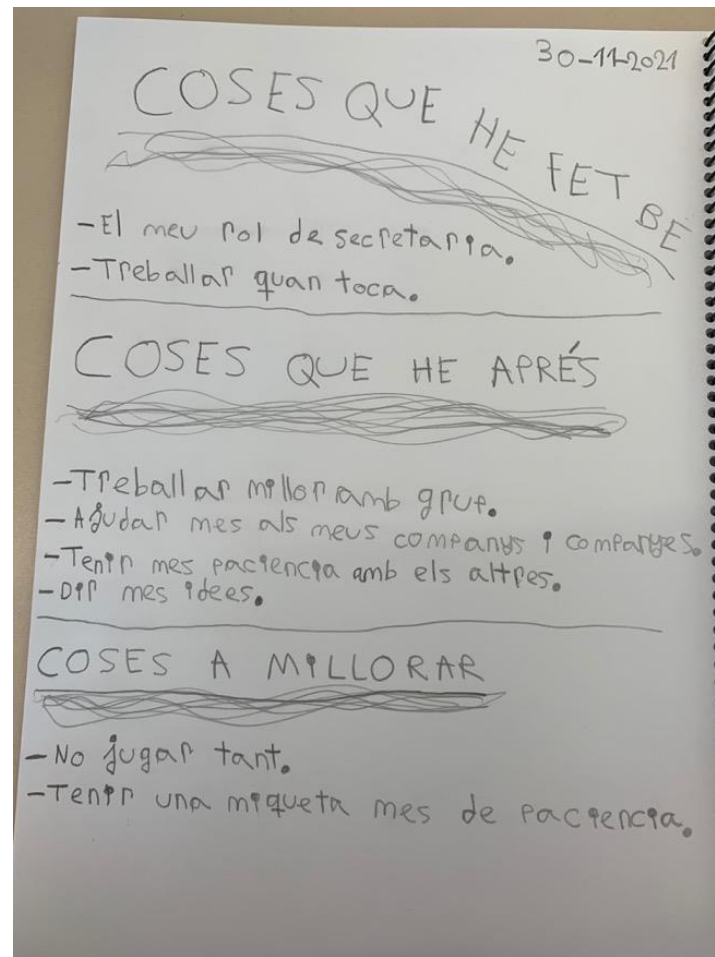
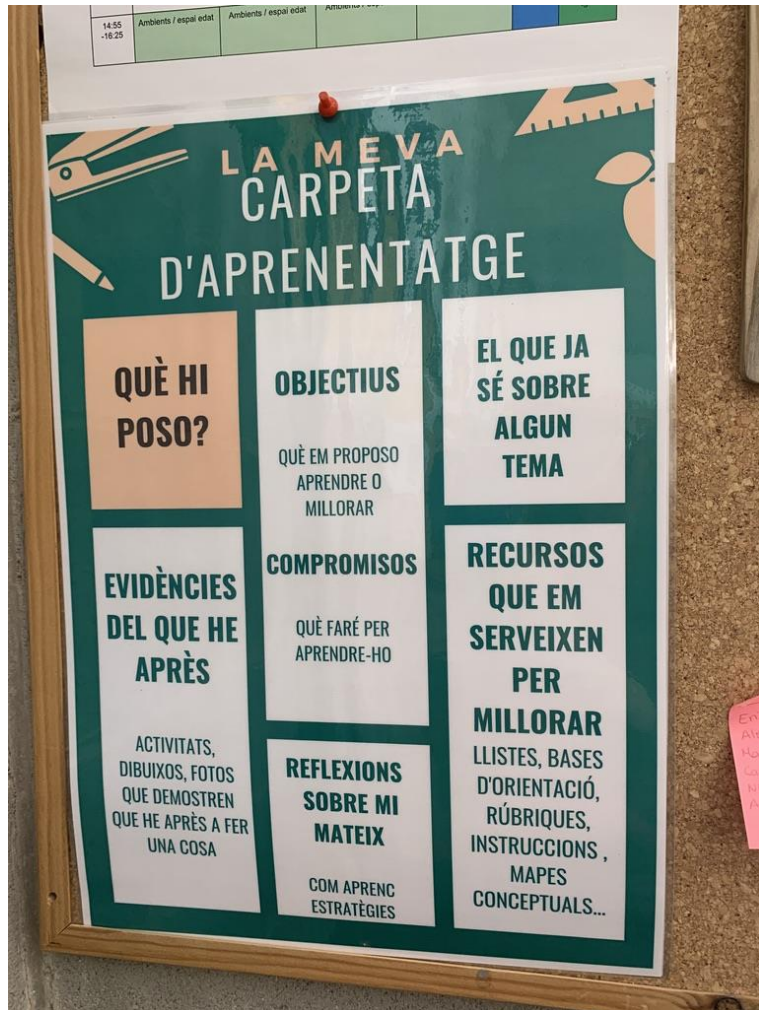
Quin és el problema que es detecta actualment (a tots els països)?

- ✓ **Es promou poc l'aprenentatge de 'coneixements'**
 - **S'ha centrat el procés d'aprendre en la cerca i còpia d'informacions (i sovint és el que es continua demanant a l'avaluar resultats).**
 - **I també en sabers aïllats, quan per aprendre un coneixement (clau, general, aplicable a moltes situacions), es necessita planificar el seu progrés al llarg de la escolaritat i connectar allò nou amb el que ja se sap.**

Però com ajudar l'alumnat a ser 'competents' en l'ús del coneixement?

- **Ens cal seleccionar 'grans idees' que s'aniran treballant al llarg dels cursos i aplicables a moltes situacions.**
- **Cal planificar el seu aprenentatge en clau de progressió (què s'ha après en cursos anteriors i en què s'avança).**
- **Han de quedar ben recollits els aprenentatges que es fan, per tal de poder-los recuperar (evocar) quan es necessiten (per actuar en una altra situació, per avançar...).**

Són instruments idonis: la carpeta d'aprenentatge, el diari, o el portafolis

Escola St Llorenç
(Guardiola del
Berguedà)

Què he après al llarg del treball en el marc d'una situació d'aprenentatge, projecte, taller...

PROJECTE HUGÓ

17-12-21

→ Vaig aprendre a treballar amb grup.

Vaig aprendre la vegetació de ribera.

Em va sorprendre que algunes plantes que jo pensava que vivien al costat del riu, no vivien al costat del riu.

→ Vaig aprendre com es forma un delta.

→ Vaig descobrir lo que era el índex biològic i si eren sensibles o resistents.

Vaig aprendre la funció dels macroinvertebrats.

→ Vaig aprendre a com mirar la transparència i mirar el color i la olor, la temperatura de l'aire i la de l'aigua i a com mirar macroinvertebrats.

Vaig descobrir noms de macroinvertebrats.

Què he après

Què vull aprendre

Què m'ha costat

MEMORY DE CALCUL MENTAL

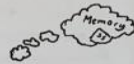
QUE HE APRÉS?

He après a millorar el meu calcul mental.

QUE VULL APRENDRE JO?

Vull aprendre a tenir més memòria fotogràfica.

PROPORCIONALITAT

Que M'ha Costat?

M'ha costat bastant entendre, però després ja ho vaig començar a pillar.

QUE HE APRÉS?

- He après a calcular mentalment
- A no estressar-me quan em bloquejo

Exemple: Hi ha una oferta a una tenda d'animals: Et compres 3 caixes de menjar per a gossos, i et donen 2 bolígrafs. Quants bolígrafs tindras si et compres 6 caixes de menjar per a gossos?

- Si et compres 3, et donen 2, i si et compres 6, llavors tindras 4 bolígrafs.

$$2 \times 2 = 4!$$

Evidència (exemple de transferència generat pel propi alumne)

Escola St Llorenç
(Guardiola del Berguedà)

CS

2a idea...

2. Què entenem per
avaluar i finalitats de
l'avaluació

Recordem què entenem per avaluar

Avaluar és un procés que comporta:

1. **Recollir dades –documentar- (a partir de treballs, preguntes, vídeos i fotos, collages, mapes de tot tipus, diaris-llibretes-portafolis, observant...)**
2. **Analitzar-les buscant “entendre” les raons de les dificultats que es detecten (utilitzant taules de criteris d’avaluació, dianes, rúbriques...)
(feedback)**

Una bona rúbrica dóna pistes per fer aquesta anàlisi, però no és fàcil fer-ne de bones

Les rúbriques són els instruments més idonis per concretar els criteris d'avaluació en relació a aprenentatges complexos (competencials)

Objectiu que avaluem amb aquesta rúbrica:				
CRITERIS DE REALITZACIÓ	CRITERIS D'AVALUACIÓ DE RESULTATS			
	NOVELL	APRESENT	AVANÇAT	EXPERT

Aspectes a avaluar.
Coincideixen amb els aspectes a tenir en compte per planificar l'acció (Base d'Orientació)

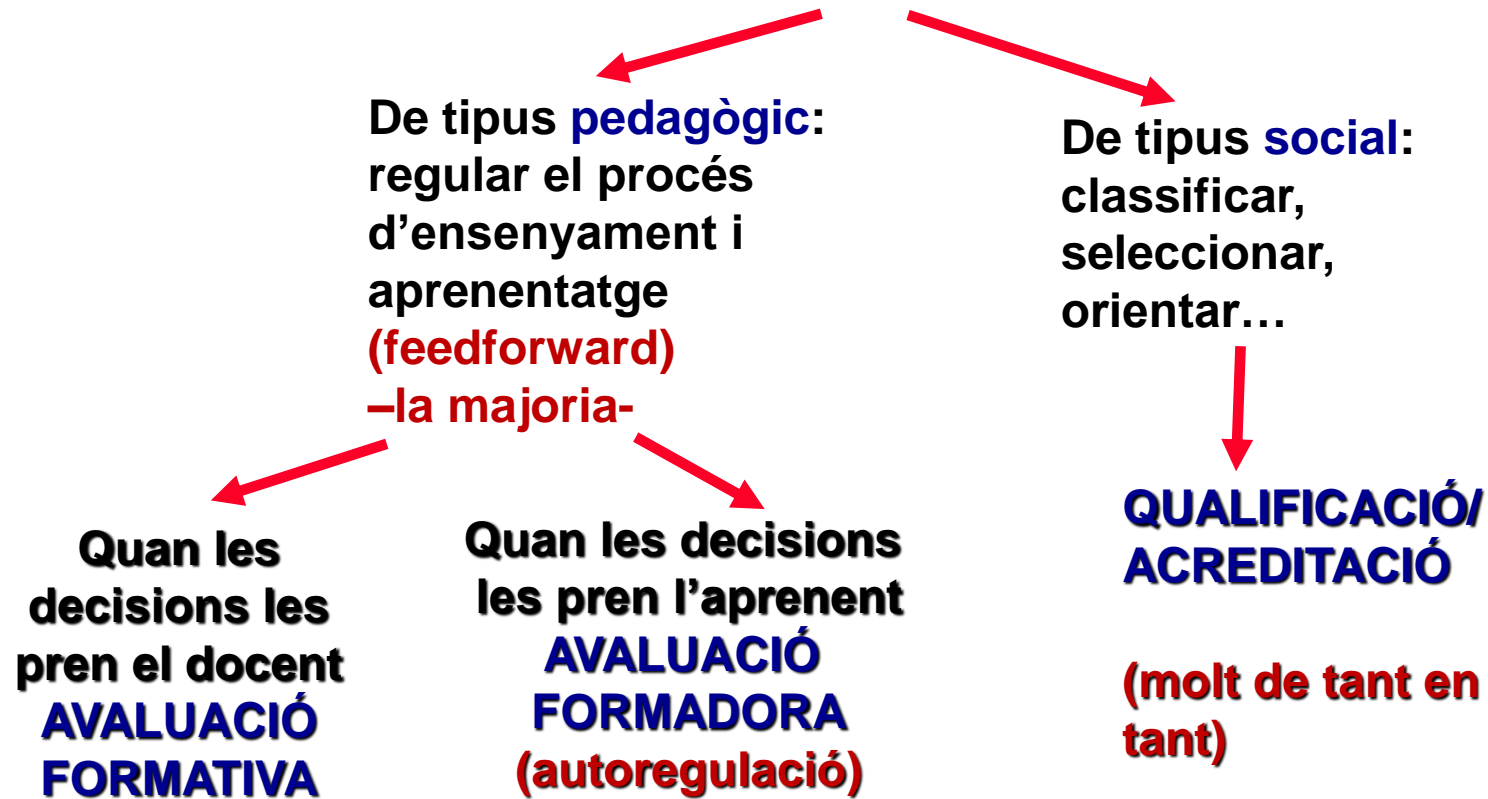
Nivell 2 = mínim

Per dissenyar-les, començar pels nivells 2 i 4, i després 1 i 3

Criteris de qualitat graduats
En funció de la pertinència, complexitat, precisió, exactitud, coherència, **autonomia, creativitat, grau de transferència...**, en la realització de cada criteri de realització.

I el més important:

3. Prendre decisions d'acord amb l'anàlisi feta

“La recollida de dades només té sentit si ajuda a prendre decisions per avançar”

Dylan Wiliam, 2005

3a idea...

**3. Condicions perquè
l'alumnat sigui competent
autoregulant-se**

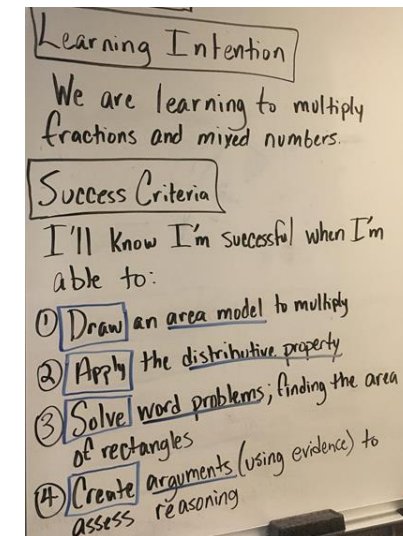

**Les persones que aprenen són
aquelles que saben autoavaluar-se
(autoregular-se)**

- són protagonistes en l'avaluació-

Però, què caracteritza a les persones que saben autoregular-se (i, per tant, prendre bones decisions per millorar)?

- Identifiquen els objectius de els tasques (saben perquè les fan).
- Abans de fer una tasca anticipen i planifiquen les principals accions que cal posar en pràctica per dur-la a terme (Base d'Orientació).
- Identifiquen els criteris d'avaluació, que es relacionen amb les accions anteriors.

Compartir no és el mateix que 'dir'

Dues professores coincideixen en l'objectiu i en les accions a promoure, però no en la forma de compartir-ho amb els aprenents

Objectiu: identificar i aplicar maneres de fer un bon ús de les 'pantalles'

Quina estratègia per compartir l'objectiu i la planificació/criteris d'avaluació és més útil?

No és fàcil planificar en clau d'objectius d'aprenentatge competencials i, menys, compartir-los amb l'alumnat

1. Buscar, seleccionar, tractar i organitzar informació sobre temes rellevants del present i del passat, usant críticament fonts històriques i geogràfiques, per adquirir coneixements, elaborar i expressar continguts en diversos formats.

Competència a assolir al final de l'ESO

Caldrà concretar quins coneixements

I finalment, planificar com aconseguir que l'alumnat se n'apropii

Si la treballarem a 1r d'ESO (o a primària), en què ens centrarem, pensant en una possible progressió al llarg dels cursos

Per poder autoregular-se cal pensar (planificar) abans de fer

- En què pensar per resoldre aquest tipus de tasca?
- Quines estratègies puc aplicar?
- Quines accions dur a terme? En quin ordre? (*Base d'Orientació*)

El Bruce Springsteen anticipa/planifica què cantarà i què dirà

Índex

Necessitat de recollir les planificacions (que són personals) de manera que es puguin activar a la memòria quan es necessitin

<u>La Carta</u>	pàg 1
<u>Notícia informativa</u>	pàg 2
<u>com calcular percentatges</u>	pàg 3
<u>INFORME Científic</u>	pàg 4
<u>Photo Description</u>	pàg 5
<u>Diptongos / Diftonges</u>	pàg 6
<u></u>	pàg 7

**I també podrien afegir
els criteris-indicadors
d'avaluació relacionats
amb les accions
recollides a la
planificació**

Com sabem que el títol és
idoni?
-pertinència, creativitat..-

No vol dir que sigui fàcil:

- Com organitzar les planificacions
- Com ser ordenat, net, curòs...

Aquesta base l'utilitzaré quan Per fer resultats
quan acaben un exercici

Seguiré les següents passes:

- 1 Posar el títol del Projecte i el nostre nom
- 2 observació del problema,
un petit resum del Projecte
-relaciona la informació de les fulls de respostes
- Utilitzar paraules científiques.
3. -mirar la hipòtesi que hem escrit abans d'anar al laboratori.
- començar la hipòtesi en passat
- 4 Mètodes - l'experiment en ordre amb l'ajuda de connectors "per començar" "en primer lloc" "a continuació" "en darrer lloc"
- 5 Resultats.
- Explicar els resultats: números, mètriques, imatges...
- Explicar la gràfica
- 6 Conclusions Analitzar i interpretar els resultats també comparar-los.

4a. idea

4. La qualificació del nivell competencial assolit

Confusions molt habituals

- **Confondre l'avaluació de la qualitat d'un producte (per exemple, elaborat en el marc d'una situació o projecte), amb l'avaluació dels sabers apresos.**
 - **Sovint, per avaluar l'aprenentatge necessitem proves que aquests nous sabers es saben aplicar –transferir- a noves situacions.**
- **Confondre els criteris per qualificar els aprenentatges (i concloure que els evidencien a l'analitzar dades), amb criteris per calcular una qualificació (% de cada tasca feta en el marc d'una situació o projecte en la qualificació final).**
- **Creure que disposar de moltes dades i fer mitjanes ens permet concloure quin és el nivell de competència assolit de manera objectiva (i que qualificar contínuament és el mateix que fer una avaluació contínua al llarg del procés d'aprenentatge).**

Relació entre els objectius d'un projecte i els criteris d'avaluació

Cal diferenciar entre objectius del projecte/situació i objectius d'aprenentatge (és una confusió molt freqüent)

OBJECTIUS DEL PROJECTE

Que les famílies sàpiguin qui és la Yayoi Kusuma i la seva biografia.

CRITERIS D'AVALUACIÓ

- Donar detalls
- Ordenada
- Vocalitzar. Practicar
- Velocitat adequada (a poc a poc)
- Dominar la informació
- Tenir concentració
- Utilitzar imatges
- Contacte visual
- Fer pauses
- Guió amb paraules clau
- To de veu alegre
- Utilitzar el cos
- Vocabulari adequat
- Elements sorpresa
- Lligar la informació

Caldrà organitzar-los, agrupar... (i planificar com i quan s'ensenyaran/aprendran i com s'anirà progressant al llarg dels cursos)

Recordem: han de ser competents en comunicació oral a final d'ESO, i cal anar poc a poc

I com arribar a una qualificació? Què diu un professor que s'ha alliberat de posar notes continuament?

Jordi Renard @jordirenardfont · 9 de des. de 2018

Primera avaluació, en 12 anys com a professor, que no estic angoixat per les notes. S'han autoavaluat, coavaluat, hem raonat les millores. No té res a veure amb fer proves i donar-los la nota. Quina sensació tan gratificant!

Però a partir d'evidències:
(comparant inici i final, comprovant que se sap transferir coneixements a nous contextos, identificant si s'han assolit els objectius, aplicant una rúbrica...)

L'objectivitat en educació no prové de tenir moltes 'notes' aparentment objectives, sinó de 'triangular' –tres fonts de dades i tres persones estan d'acord en la qualificació-

Realment aprenen més (tots) sense donar 'notes' contínuament? De què depèn?

El docent s'ho creu i mostra empatia amb l'alumnat

“Jo els dic als meus alumnes que em facin cas, que aprendran molt més si no els dono notes contínuament i que, per tant, els seus resultats seran millors”

Ivan Marchán, IS Neus Català

“Aquesta metodologia promou que no s'estableixin jerarquies ni ressentiments amb les notes d'un mateix, no genera desconfiança i a més centra l'atenció en aprendre i no en empollar els elements que després s'hauran de vomitar a l'examen. En conclusió, vull expressar que aquesta manera d'avaluar ens permet desenvolupar més el pensament crític i la capacitat de reprendre errors que en una metodologia típica basada en notes no podríem tenir, ja que en aquesta avaluació ens centrem en els errors i podem focalitzar-nos, i millorar concretant”

Requereix temps perquè ho puguin reconèixer

Alumna 2n batxillerat, Escola Jesuïtes St Gervasi

Rull, J., & Sanmartí, N. (2023). Una avaluació sense qualificacions al batxillerat : una estratègia per potenciar la regulació dels aprenentatges. *Ciències*, 46, 46–53. <https://doi.org/https://doi.org/10.5565/rev/ciencies.484>

Té sentit plantejar alguna activitat per avaluar el nivell d'aprenentatge assolit?

- **Serveix per posar a prova si s'ha après.**
- **Possibilita reconèixer en quins aspectes encara cal aprofundir.**

Però només si:

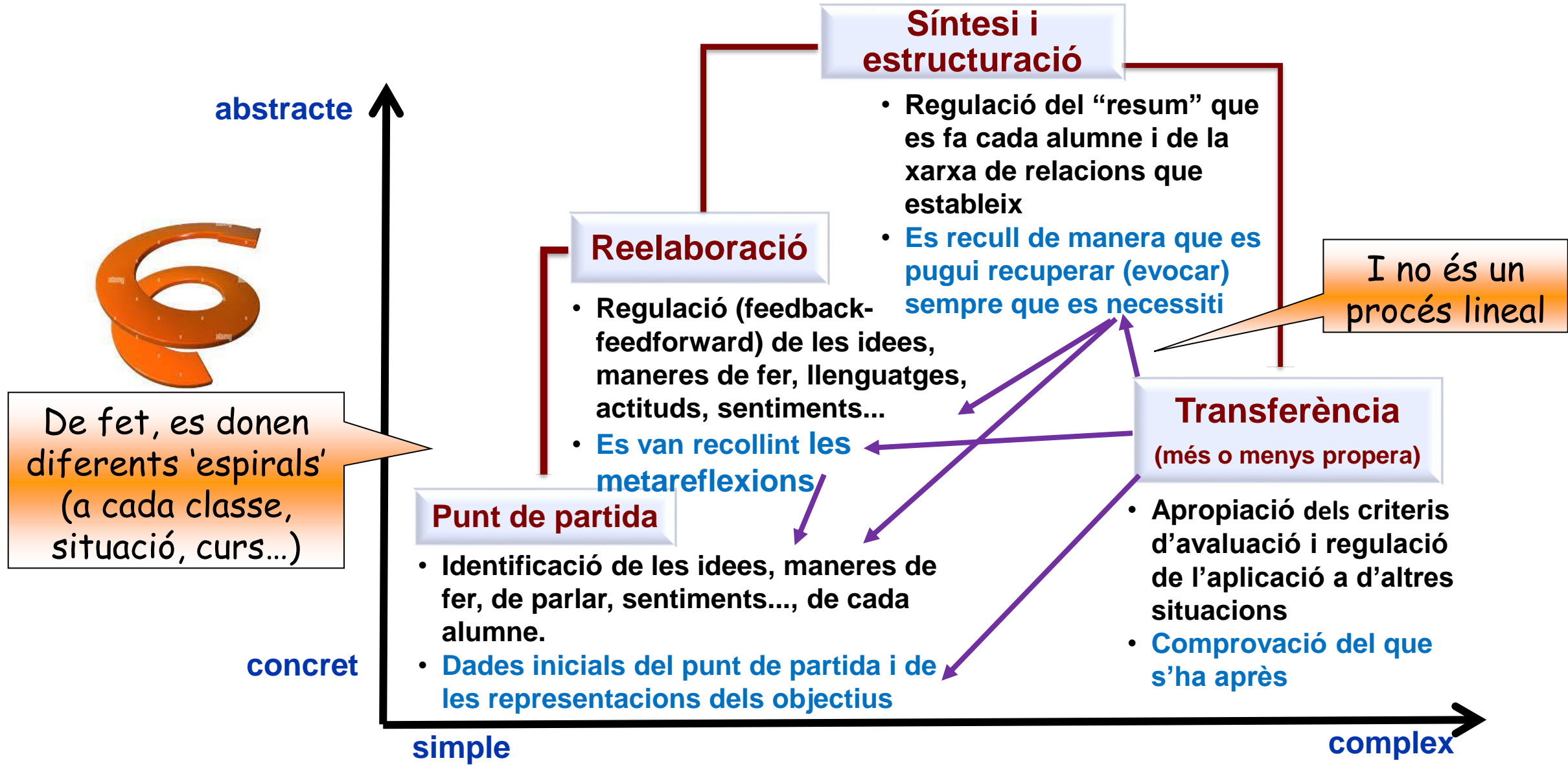
- **És coherent amb el procés d'ensenyament-aprenentatge (per tant, en el moment que té sentit, i amb demandes 'competencials').**
- **Hi ha probabilitats de tenir èxit.**

I la darrera idea...

**5. L'avaluació al llarg
del procés
d'aprenentatge**

Com integrar l'avaluació-regulació al llarg del procés d'aprenentatge en el marc d'una avaluació per aprendre

“Si creem una cultura on tots els professors estem convençuts que hem de millorar, no perquè no som prou bons sinó perquè podem ser encara millors, no hi ha límit al que podem aconseguir...”

Dylan Wiliam

